

**2004-2010 közötti időszakra vonatkozó  
Makói Kistérség Környezetvédelmi Program, valamint Hulladékgazdálkodási Terv felülvizsgálata  
2011.**

**A Program célkitűzései:**

A Környezetvédelmi Program által megfogalmazott, a térség jövőbeni környezeti állapotát jellemző hosszú távú jövőkép összefoglalva:

A térségben megvalósul a környezeti erőforrások racionalizált, fenntartható hasznosítása, biztosítottak az egészséges élet környezeti feltételei, megvalósul a hatékony értékvédelem, és - a környezetvédelmi célok integrációjának köszönhetően - a megelőzésre helyeződik a hangsúly. Célja, hogy hozzájáruljon az országos és regionális szinten meghatározott, valamint a helyi szinten jelentkező környezetvédelmi problémák megoldásához.

A környezetvédelmi programnak és a hulladékgazdálkodási tervnek összhangban kell lennie a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, a Csongrád Megyei Komplex Kistérségi Környezetvédelmi Programmal és az Országos Hulladékgazdálkodási Tervvel.

A program célja a környezet állapotának általános javításán túl a táj arculatának megőrzése, jobb minőségű települési környezet, lakókörnyezet létrehozásának elősegítése a természet értékeinek, talaj, víz, termőföld és levegő védelmének figyelembe vétele mellett.

**A környezetvédelmi program felülvizsgálata**

**Levegőtisztaság, zaj- és rezgésvédelem:**

A Program alapján a szálló porszenyezés és a közlekedési emisszió, a lakossági kibocsátások, valamint a közlekedési és lakossági eredetű zajterhelés mérséklése volt a cél.

A szállópor szennyezés csökkentése, valamint a közlekedésből eredő légszennyezés, zaj- és rezgésterhelés jelentős csökkenése tapasztalható az M43-as autópálya átadását követően, melynek a levegő minőségére gyakorolt jótékony hatása, valamint a településeken eddig tapasztalt közlekedés okozta zaj és rezgésterhelés minimális szintre történő csökkenése a kistérség településeinek nagy részében érzékelhető.

A kistérség három településén (Apátfalva, Magyarcsanak, Nagylak) az M43-as autópálya országhatárig történő megvalósulásáig továbbra is megmarad a gépjárműforgalom által okozott fokozottan magas levegő-, zaj- és rezgésterhelés. Ennek mielőbbi megszüntetése, enyhítése érdekében kiemelten fontos, hogy az M43-as autópálya az országhatárig megépítésre kerüljön.

A települések belterületén a közlekedésből és a fejlesztésekhez kapcsolódó építkezésekből származó zaj-, rezgés- és légszennyezési problémákat az Önkormányzatok a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályok és a helyi rendeletek alapján korlátozzák.

A porszenyezés csökkentése, levegőminőség javítása a zöldfelületek növelésével, valamint a meglévő zöldfelületek kezelésével, fejlesztésével érhető el. A Kistérségi települések nagy gondot fordítanak zöldfelületeik karbantartására, a fásítási, zöldfelület fejlesztési programra.

További lehetőség a levegőminőség javítására a környezetbarát közlekedés lakosság körében történő népszerűsítése. A kerékpáros közlekedés használatának ösztönzésére a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium évente több országos akciót hirdet („kerékpáros barát település”, „bringázz a munkába”, „bringázz az iskolába”), melybe a lakosság minél szélesebb körű bevonása az Önkormányzatok feladata. Szintén környezetbarát közlekedési forma a tömegközlekedés, valamint a kerékpáros közlekedés melynek infrastrukturális háttérének fejlesztése a Társulás, illetve a Térségi Önkormányzatok sikeresen pályáztak uniós és hazai forrásokra.

A fűtési rendszerek által kibocsátott káros anyagok csökkentése érdekében szükséges a lakosság szemléletformáló tájékoztatása, mely során az alternatív energiaellátó rendszerek használatának elterjesztése, a környezetbarát fűtési módok ismertetése a cél. A gázár emelkedése miatt egyre több lakos állt vissza a fatüzeléssel történő fűtésre, így a tervezettel szemben növekvő mennyiségben kerül az égetésből származó CO<sub>2</sub> és korom a levegőbe.

## Felszíni és felszín alatti vizek minőségének védelme, javítása:

A Program alapján a felszíni és talajvizek minőségének javítása, felszín alatti vízbázisok védelme, az ár- és belvízvédelmi biztonság fokozása, a termálvízkészlet hasznosítása volt a célkitűzés.

A talajvíz legjelentősebb szennyezését - a mezőgazdasági földművelés terhelése mellett - a lakossági szennyvízszikkasztás terhelése okozza. A Kistérség két településén (Klárafalva, Ferencszállás) a csatornázás kiépítettsége 100% mértékű.

A szikkasztásból származó terhelés csökkentése érdekében a kistérség hat települése (az azonos agglomerációba tartozóak: Makó, Apátfalva, Magyarcsanak, Kiszombor, Maroslele, Földeák) 2005-ben megalakította a Makó és Térsége Szennyvíz Társulást, mely sikeresen pályázott (KEOP 1.2.0 szennyvízelvezetés és tisztítás) EU-s forrásra a települések szennyvízcsatorna rendszerének kiépítésére. Makó város meglévő szennyvízcsatorna-hálózatának részleges rekonstrukciójával az idei évben megkezdődött a beruházás. A projekt zárása prognosztizáltan 2013. évben történik.

A szennyvízcsatornázás megvalósulását követően a Társulás tagtelepülésein a szennyező forrás ezen formája megszűnik.

Csanádpalota település önállóan nyújtott be KEOP forrásra pályázatot, mely támogatásban részesült. A település szennyvízhálózata és a tisztítótelep megépülése 2011. évben megindul. Nagylak pályázott szennyvízcsatornázás tervezésére, melynek műszaki tartalma a Csanádpalotai hálózatra történő rácsatlakozással számol, míg Pitvaros a települési folyékony hulladék kezelését egyedi szennyvíztisztító berendezésekkel tervezi megoldani.

A Kistérség területén továbbra is maradnak olyan települések, amelyeken a szennyvízkezelés problémájának rövidtávon történő kezelésére nem látszódik megoldás.

A talajvíz jelentős szennyező forrása, a szikkasztásból származó kibocsátás, melynek megfigyelése érdekében a Környezetvédelmi Konceptióban tervként szerepel egy talajvízfigyelő kúthálózat kialakítása, a bemosódó szennyeződés monitoringozására. Azon településeken ahol a szennyvízelvezetés rövidtávon nem kerül megoldásra javasolt ezen hálózat kiépítése.

Az ár- és belvízvédelmi biztonság a védművek rendeltetésszerű használatával, rendszeres karbantartási munkák elvégzésével érhető el. A kistérség településeinek belterületein a belvízelvezető művek (csapadékvíz csatorna) kiépítettsége teljeskörű, azonban a rendszerek felújítása időszerű. Az Önkormányzatok folyamatosan biztosítják a védművek üzemszerű működésének feltételeit. Makó Város Önkormányzata az elmúlt három évben hazai forrás felhasználásával 14 km belterületi csatorna rekonstrukcióját valósította meg.

A Makói Kistérség rendkívül gazdag termálkincsben, jelenleg a kistérség területén 10 db termálkút üzemel. Az elmúlt időszakban a termálvízkészletek hasznosítására csak Makón készült program, mely alapján a vonatkozó pályázat beadásra került és a sikeres pályázat eredményeként a meglévő Kelemen László utcai termálkút 2011-ben felújításra kerül, továbbá kettő darab visszasajtoló kút kiépítése történik. A fejlesztés a meglévő városi távhő rendszer fűtési energiájának előállítása érdekében kerül kialakításra, a jelenlegi fölgáz üzemű rendszer kiváltása érdekében. A rendszer teljes kiépítése 2011 őszére valósul meg, így a 2011-2012-es fűtési idényben már üzemelni fog.

További cél a meglévő távhő rendszer további fejlesztése (meglévő rendszerek felújítása, új fogyasztók bevonása), mellyel a meglévő távhő rendszerről üzemelő épületek optimalizálása mellett, további új fogyasztók bevonása történhet meg. A fejlesztés megvalósítása KEOP forrásból tervezett. Az új fürdőlétesítmény hőellátása szintén ezen termálenergia rendszerből kerül biztosítása a második lépcsős energiafelhasználás kiépítésével.

A Maros folyó szennyezettsége az utóbbi években csökkent, azonban veszélyt jelenthet a romániai Verespatak településen létesítendő aranybánya üzemeltetése során a folyóba kerülő cián-szennyezés.

Az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Makó Város Önkormányzatát az érintett kistérségi településekkel közös véleményezésre kérte fel. Ennek alapján 2009. december 22-ei dátummal elkészült a felügyelőség véleményezése, melyet Románia Környezetvédelmi Minisztériumának Szennyezés - Ellenőrzési és Hatásbecslési Igazgatósága, valamint érintettként Hivatalunk is megkapott. Ebben megállapításra került, hogy az S.C. DEVAGOLD S.A. „Arany, ezüst és fémérccek bányászata a Certej-i kerületben” projekttel kapcsolatos eljárás során felmerült kérdésekre a felügyelőség csak részben kapott választ. Havária esemény során a Maros vízgyűjtőjének érintettsége, az

alkalmazott technológia környezeti kockázata mindenképpen jelentős, határon áterjedő környezeti hatásokat okozhat. 2010 szeptemberében tájékoztatás érkezett a felügyelőséghez Románia Környezetvédelmi Minisztériumától a tervekkel kapcsolatban, melyet a magyar nyelvre történő fordítást követően Makó Város Önkormányzatának is megküldenek.

A Maros folyó vízminőségét javította, hogy Pécskán 2010-ben megvalósult a település nagyobb részének szennyvízcsatornázása. Az évenként végzett mérések és összehasonlító adatok alapján minden érték javulást mutat.

Az egészséges ivóvíz biztosítása és az Európai Unió normák elérése érdekében létrejött a Dél-alföldi Régió Ivóvízminőség-javító Konzorcium, mely magába foglalja a dél-alföldi térség több mint 200 települését. Célja, hogy a Dél-alföldi Régió Ivóvízminőség-javító Programját koordinálja. Az elkészült koncepció alapján a Makói Kistérség mikro-térségeiben távvezetékek kiépítésével kerülne korszerűsítésre a vízellátás, a meglévő víztermelő kutak felhasználásával, a kitermelt víz tisztításával (arzén, bór, nitrogénvegyületek, stb.).

A makói kistérség önkormányzatai az engedélyes tervek megismerése, elfogadása után 2009. december 12-én megalapították a Makó és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást. Az Aquaprofit Zrt. 2010. szeptember 21-én megküldte elfogadásra a Részletes Megvalósíthatósági Tanulmányt, melyet a Társulási Tanács 2010. október 22-én egyhangúlag elfogadott. A pályázat 2011. június végén került beadásra.

A program megvalósulása esetén javul a települési ivóvíz szolgáltatás minősége és üzembiztonsága, csökken a másodlagos szennyeződések lehetősége, valamint a vízveszteség mértéke. Vonzóbbá válik a régió a minőségi infrastruktúrát igénylő (pl. élelmiszeripari) vállalkozások számára.

## **Termőföld minőségének megőrzése, talajszennyezések felszámolása:**

A Program alapján a legfontosabb célkitűzés a felhagyott hulladéklerakók rekultivációja, illetve az illegális hulladéklerakás megszüntetése, a már meglévő, elhagyott (illegális) hulladék mennyiségek feltérképezése, felszámolása, lerakóra történő elszállítása és a további illegális lerakások létrejöttének megelőzése.

A mezőgazdasági művelés okozta talajszennyezés csökkentésében előrelépést jelenthet, hogy a termelők közül sokan részt vesznek különböző Agrár Környezetgazdálkodási Célprogramokban, így a termelés során felhasznált műtrágya és növényvédőszer használata korlátozott, vagy eleve tiltott, illetve az ezekkel kapcsolatos előírások be nem tartása szankciót von maga után.

A mezőgazdasági termelés visszaesésével csökkent az állattartó telepekről származó szennyvíz terhelő hatása.

A makói szennyvíztisztító telepen keletkező szennyvíziszap mezőgazdasági kihelyezéséről a Csongrád Megyei Önkormányzattal folytak tárgyalások 2009-2010 évben, mely eredménytelenül zárult, így a tisztítóban keletkező szennyvíziszap elhelyezése a makói, illetve annak 2010. májusi bezárásával a hódmezővásárhelyi hulladéklerakóban történik.

A KEOP forrásból megvalósuló térségi szennyvízcsatorna projekt részeként a szennyvíziszap hasznosítására megvalósításra kerül egy Solar-iszap szárító. Ennek üzembe helyezéséig, a keletkező iszapmennyiség komposztálásra kerül.

*Felhagyott lerakók rekultivációja és az illegálisan lerakott hulladékmennyiségek felszámolása a hulladékgazdálkodásról szóló szakaszban került részletezésre.*

## **Élővilág és természetvédelem:**

A Program alapján a célkitűzés a védett, veszélyeztetett fajok élőhelyének védelme, a biológiai sokféleség további csökkenésének megakadályozása volt.

A NATURA 2000 területek kijelölésével a 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet (Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről) által védett területek jöttek létre, így a célkitűzés megvalósult.

A Kistérség minden települése a Körös-Maros Nemzeti Park igazgatása alá tartozik, így e területen, a természet és az élővilág védelmében a természetvédelmi hatósággal közösen kell hatékonyan együttműködni.

A környezetvédelem kiemelt cél a gyerekek oktatásában, a kistérség településeinek több iskolája, óvodája is elnyerte az ÖKO iskola címet (Apátfalva, Csanádpalota, Makó).

Apátfalván működik egy tájházként, a helyi népművészeti értékek bemutatására szolgáló erdei iskola.

A kistérségi települések oktatási intézményei folyamatosan szerveznek iskolán kívüli oktató, nevelő, szemléletformáló, ismeretterjesztő programokat, foglalkozásokat (Föld Napja, Föld Órája, Takarítási Világnap, hulladékgyűjtési akciók, stb.).

### **Az infrastruktúra környezeti vonatkozásaiban:**

A Program alapján a kedvező környezeti jellemzőkkel bíró települési környezet kialakítása, a kistérségen belüli környezetbarát, közösségi közlekedés kialakítása volt a cél.

A szennyvízhálózat bővítése és a hulladékok ártalmatlanítása mellett központi kérdés a közlekedés normalizálása a közlekedésben résztvevő lakosság számára, a gépjárművezetőktől a kerékpárosokon keresztül a gyalogosokig.

Az M43-as autópálya Makóig tartó szakaszának megépülésével a kistérség településeinek nagy részét elkerüli a 43-as főúton eddig áthaladt gépjárműforgalom, így e településeken élő lakosság komfortérzete jelentősen javult.

A Kistérség három településén (Apátfalva, Magyarcsanak, Nagylak) az M43-as autópálya Makóig történő megépülését követően is megmaradt a kiemelten magas számú gépjárműforgalom. Ennek enyhítése érdekében kiemelten fontos, hogy az M43-as autópálya az országhatárig megépüljön, így tehermentesítve a 43. sz. főutat, valamint a főút mentén elhelyezkedő három település lakosságát.

Fontos a forgalomkorlátozásra és sebességcsökkentésre vonatkozó átfogó, következtetés és szakszerű intézkedések megtétele, valamint kerékpárutak létesítése csökkentve ezzel a balesetek számát.

A kerékpárút hálózatok kialakítása – pályázati források felhasználásával – a Kistérség területén folyamatban vannak, melyek a belterületet – a településeket összekötő úthálózat mellett – valamint a külterületet is érintik.

A kistérségi települések kerékpáron történő biztonságos megközelítése érdekében pályázatot nyújtottak be Deszk közigazgatási határa és Nagylak határátkelő közötti kerékpárút tervezésére. A Makó-Apátfalva közötti szakasz kiépítésére, valamint a Szeged-Temesvár Határon átnyúló kerékpárút hálózat fejlesztés I. szakasz, illetve a Makó-Arad Határon átnyúló kerékpárút hálózat fejlesztés II. szakasz kiírásokra pályáztunk 2009-ben illetve 2010-ben, azonban forráshiány miatt nem valósultak meg a beruházások. 2011-ben ismételten benyújtásra került a kerékpárút fejlesztés a 43 sz. főút mentén pályázat, melyből – sikeres elbírálás esetén – a Makó-Apátfalva külterületi szakasz valósul meg. A támogatási intenzitás ezúttal 100%-os.

A településen 2008. évben 9,2 km hosszban épült kerékpárút, melynek további fejlesztése 2010. évben folytatódott, 0,9 km hosszúságban. A koncepcióban szereplő kerékpárút-hálózat 25,5 km lesz. Jelenleg a város kerékpárútjai mintegy 13,9 km hosszúságúak.

Makó város a kerékpárutak további fejlesztését tervezi uniós forrás felhasználásával.

Elkészültek a Csanádpalota-Kövegy településeket összekötő kerékpárút tervei és a két település a közeljövőben pályázik a megvalósítás érdekében.

Pályázati pénzből járdaprogram keretében egyes településeken folyamatos a gyalogjárdák felújítása, mely a belterületi gyalogos közlekedés szempontjából kiemelten fontos jelentőségű. Makón 275 km kiépített járdafelület található, melynek a több éve tartó ütemezett fejlesztéseknek köszönhetően 22%-a (61 km) felújításra került. 2010. évben a város belterületén 6 km járda felújítása történt meg.

Útfelújítások (kátyúzás) és csapadékvíz-elvezető csatorna felújítások költségvetési forrásból, illetve hazai és uniós pályázatok segítségével kerülnek megvalósításra. A város belterületén az önkormányzati kezelésben lévő utak hossza 124,5 km. Az Ipari Park 1000 fm hosszúságú útjához 2010-ben további 700 fm épült. Ez évben önkormányzatunk elkészítette a Bethlen, Luther, Berzsenyi, Kmetty, Bem, Sarkantyú utcák, valamint a Hold utca aszfaltburkolatát, növelve ezzel a városi burkolt úthálózat felületét.

A Makói Kistérség területén az elmúlt két évben egy beruházás előkészítése során vált szükségessé előzetes környezetvédelmi hatásvizsgálat készítése. A Makói Ipari Parkba betelepülő két vállalkozás (Givaudan, Duna-Döner Kft.) által előkészített fejlesztések vizsgálati anyaga alapján megállapításra került, hogy a beruházásokkal összefüggő egészségkárosodás, káros ökológiai hatás nem várható.

A Makói Kistérség több településén folyamatban vannak az intézményi épületek felújításai. 2010-ben megvalósult az Ipari park közművesítése, valamint a Kistérségben 42 darab buszváró kialakítása.

**Apátfalva** településen a jelentős időszakában megvalósult a Szociális Alapszolgáltatási Központ és Családsegítő épületének két lépcsőben történő teljes felújítása, valamint a Dózsa György ÁMK Általános Iskola épületének és játszóudvarának felújítása új műfüves sportpályaépítéssel.

A 2009. és 2010-es években **Csanádpalotán** is folyamatosak voltak az intézményi felújítások. Fűtőkorszerűsítés történt több intézményben, így az orvosi rendelő, művelődési ház és polgármesteri hivatal épületében. Teljes körű akadálymentesítésre került sor az orvosi rendelő és a polgármesteri hivatal épületében, utóbbi épületbe lift került beépítésre. Felújításra illetve bővítésre került a Sirály utcai óvoda és a Szent István utcai bölcsőde. Kialakításra került a Kelemen téri parkoló, a főtér felújítása is megtörtént.

**Pitvaros** Községben pályázati úton több közintézmény épületenergetikai rekonstrukciójában a hőszigetelési tényezők javításával jelentős környezetterheléstől mentesült a település. Két közintézmény alternatív energiával történő fűtési és használati meleg víz előállítására alkalmas beruházása jelentős mértékű anyagi és széndioxid kibocsátási megtakarítással jár. Jelenleg pályázati elbírálás alatt lévő napelemes villamos energia termelő rendszerünk megvalósulása esetén Pitvaros Községben évi 38 MWh/év zöld energia előállításával tehermentesítjük a települést ellátó villamos távvezetéseket és közel 40 tonna széndioxid előállításától mentesítjük a minket ellátó erőműveket.

Ezen munkálatok során fokozott figyelmet kell fordítani a környezet állapotának megőrzésére, illetve a környezeti terhelések lehetőség szerinti minél kisebb mértékű kibocsátására.

A települések részt vesznek a Virágos Magyarországért programban, és anyagi lehetőségeikhez mérten terveznek, alakítanak ki új, illetve gondozzák meglévő zöldfelületeiket. Makón a város Főkertésze felügyeli a fametszési, fakivágási munkálatokat, fapótlásokat. Minden évben facsemeték kerülnek kiültetésre a babafa program keretében. 2009-ben és 2010-ben 500 darab fát ültetett a város az újszülött városlakóknak.

Nagylak központjában kialakításra került egy 1.200 m<sup>2</sup>-es hárs-kőris liget.

Pályázati forrásból Csanádpalotán a régi köztemető helyén új park került kialakításra, a már meglévő főtéri park megújítása mellett.

Apátfalva Önkormányzata 2009. és 2010. évben összesen 300 darab facsemetét ültetett.

Kiszombor 2010-ben kezdte meg a község kertészeti tervének megvalósítását saját forrás és pályázati összeg felhasználásával.

A települések helyi rendeleteikben szabályozzák a területükön élő védett fákat, fasorokat, zöld felületeket, melyek mennyisége folyamatosan nő.

## **A Hulladékgazdálkodási terv felülvizsgálata**

A Hulladékgazdálkodási Terv és a Környezetvédelmi Program alapján a hulladékképződés megelőzése, a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének csökkentése, minél nagyobb arányú újrahasznosítása, a felhagyott lerakók rekultiválása, és hulladékgazdálkodási agglomeráció létrehozása volt a cél.

Az elhagyott, felhalmozott hulladékok, volt lerakók és illegális lerakók felszámolása mellett a települési folyékony hulladék problémájának a megoldása a legfontosabb prioritásként jelenik meg.

### **Hulladékmennyiség csökkentésére tett intézkedések:**

A települések nagy részénél a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást végző cég működteti a hulladékgyűjtő szigeteket, ahol üveg-, műanyag-, fém-, és papírhulladék kerül

begyűjtésre. Egyelőre országosan szinten sem megoldott a szelektíven begyűjtött mennyiségek minden fajtájának felvásárlása.

Az összes kistérségi településen felmerülő probléma a szigetek nem rendeltetésszerű használata, vagyis, hogy nem a megfelelő hulladék kerül az adott szelektív edénybe, illetve a szigetekre az edényeken kívül is hulladék kerül lerakásra.

Hulladékudvar egyelőre egy településen, Kiszomboron működik, a többi településen várhatóan pályázati forrásból kerül kiépítésre.

A biológiailag lebomló hulladék lerakásának csökkentése jó irányba halad, a szolgáltató által működtetett komposztálótelepre történő elszállítással, illetve a helyi (lakossági) komposztálás népszerűsítésével (komposztáló edények bérbeadása, pl. Makó, lakossági tájékoztató programok a házi komposztálásról, országos népszerűsítő programok, pl. Öko-Pannon Kht. előadássorozata).

A lerakásra kerülő hulladék mennyiségének csökkentése, a kistérség lakosságának tájékoztatása, szemléletformálása ezen a téren kiemelten fontos. A települések mindegyikén voltak ezekre vonatkozó, komposztálást és a szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő intézkedések.

### **Rekultiváció**

A kistérség felhagyott hulladéklerakóinak rekultiválásához szükséges forrás megteremtéséhez a települések pályáztak (a KEOP 2.3.0 a települési szilárdhulladék-lerakókat érintő térségi szintű rekultivációs programok elvégzése kiírásra), vagy a DAREH Önkormányzati társulás tagjaként (14 Kistérségi település), vagy a Dél-alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás tagjaként.

### ***KEOP-7.2.3.0. „A települési szilárdhulladék-lerakókat érintő térségi szintű rekultivációs programok elvégzése” rekultivációs projekt***

A pályázatnak két üteme van, melyek megvalósításai az útvonaltervnek megfelelően haladnak. A kistérségben összesen 12 rekultiválandó hulladéklerakó található, melyből Kiszombor a rekultivációs munkáit a Dél-alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás pályázatán keresztül valósítja meg, Ambrózfalva, Apátfalva, Csanádalberti, Csanádpalota, Földeák, Magyarcsanak, Makó, Maroslele, Óföldeák és Pitvaros a DAREH keretein belül rekultiválja lerakóit.

Kiszomboron 2009-ben elkészült egy fűrészi iszap tároló rekultivációs terve, valamint megtörtént ennek engedélyezése. A rekultivációs munkálatok a közeljövőben várhatóak. Nagylakon, Klárafalván és Ferencszálláson nincs rekultivációra váró terület.

A DAREH-en belül az I. ütem támogatási szerződésének megkötésére 2008 októberében, míg a II. ütem támogatási szerződésének megkötésére 2008 decemberében került sor. 2009-ben és 2010-ben mindkét ütem esetében a második forduló pályázati dokumentumok előkészítése zajlott, mely 2011. májusban került benyújtásra, már az Új Széchenyi Terv szerint. Kiválasztásra kerültek a projektmenedzsment-szervezet tagjai, továbbá a PIU-hoz kapcsolódó egyéb szolgáltatások elvégzéséhez szükséges szerződések aláírásra kerültek. A közbeszerzési eljárások közül lebonyolították a környezetvédelmi felülvizsgálat és a rekultivációs tervek elkészítéséhez, valamint a második fordulóra benyújtandó pályázat elkészítéséhez (RMT, CBA elemzés a műszaki tervezéshez) kapcsolódó eljárásokat. Megtörtént továbbá a művelési ág és a tulajdonviszonyok rendezése, engedélyek megszerzése, Részletes Megvalósíthatósági Tanulmány hiánypótlása, költség-haszon elemzés elkészítése.

A rekultiváció a támogatói döntés függvényében (mely 2011. harmadik negyedévében várható) 2012. év elején kezdhető meg, a megvalósítás várható befejezése 2013. utolsó negyedéve.

### **Szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek**

A kistérség 3 települése (Klárafalva, Ferencszállás, Kiszombor) tagja a Szeged Térségi Hulladékgazdálkodási Társulásnak, amely pályázatot nyújtott be 2004-ben ISPA támogatásra a környezetvédelem, ezen belül a hulladék- és szennyvízkezelés területén a Környezetvédelmi Minisztériumhoz „Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Program” címmel. A szelektív hulladékgyűjtés és a regionális hulladékgazdálkodási közszolgáltatás hatékony működtetése megvalósult a Társulás tagtelepülésein.

A Kistérség többi települése csatlakozott a Dél-kelet Alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társuláshoz (DAREH) a térségi hulladékgazdálkodási rendszer kiépítése, illetve a helyi hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódó feladatok elvégzésének elősegítése céljából.

### **KEOP-7.1.1.1 „Települési szilárdhulladék gazdálkodási rendszerek fejlesztése” projekt**

A projekt megvalósításának eredményeként olyan hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása történne meg, mely 485.942 lakos hulladékgazdálkodási problémáját hosszútávon megoldaná. A projekt során a Makói Kistérségben 1 db átrakóállomást terveznek kialakítani (Makón). A hulladéklerakás nem a kistérség területén történne, hanem a jelenleg meglévő hódmezővásárhelyi telephelyű .A.S.A. Hódmezővásárhely Köztisztasági Kft. hulladéklerakóján.

A KEOP-7.1.1.1. kódszámú „Települési szilárdhulladék-gazdálkodási rendszerek fejlesztése” című konstrukcióra 2010. szeptember 14-én nyújtotta be pályázatát a Társulás. A pályázat megvalósításának várható kezdete 2013. év közepe, és 2015 márciusában kell befejeződnie.

A települések területén található illegális lerakók megszüntetése folyamatos, részben pályázatok (2010. évi „Zöld Forrás” és illegális hulladéklerakók felszámolása témában meghirdetett pályázati felhívás) útján, részben civil szervezetekkel közösen, lakosság bevonásával szervezett akciókban kerülnek megtisztításra a szennyezett területek. Jellemzően nem mindenhol megoldott az újbóli lerakás megakadályozása, a szennyezéstől megtisztított területek olyan jellegű hasznosítása, hogy ne merüljön fel újból a hulladék lerakásának lehetősége (pl. parkosítás, stb.).

Az állati eredetű hulladékok szabályszerű gyűjtése érdekében több Kistérségi település csatlakozott a Tótkomlós és Térsége állati hulladék-kezelési Önkormányzati Társuláshoz. A többi településen az erre a célra kialakított telepen gyűjtik és átmenetileg tárolják a bekerülő hulladékot, amit az ATEV szállít el. A gyűjtőtelepek felújításra szorulnak. Makón 2010-ben Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében EU finanszírozásból, állami társfinanszírozással és önerőből felújításra került a gyepmesteri telep. A Makói Kommunális Nonprofit Kft. a gyepmesteri telep felújítását, 5 db rozsdamentes konténer beszerzését az állati tetemek és hulladékok tárolására, és egy hídmérleg beszerzését tudta megvalósítani a támogatásból.

A veszélyes hulladék gyűjtése a Kistérség területének nagy részén nem megoldott, az erre a célra alkalmas hulladékudvar a kistérség területén csak Kiszomboron működik.

Jelenleg a Makói Kistérség területén hulladéklerakó nem működik. A Makón keletkező hulladékot az .A.S.A. Hódmezővásárhelyi Köztisztasági Kft. szállítja el hódmezővásárhelyi telephelyére.

|               | Illegális hulladék-lerakó | Működő hulladék-lerakó | Szelektív hulladékgyűjtés                  | Hulladékok gyűjtését, kezelését végző szolgáltató | Hulladékgazdálkodási rendszer                                                     |
|---------------|---------------------------|------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Ambrózfalva   | +                         | -                      | 3 db szelektív sziget                      | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.          | DAREH.                                                                            |
| Apátfalva     | -                         | -                      | -                                          | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.          | DAREH                                                                             |
| Csanádalberti | -                         | -                      | szelektív gyűjtés                          | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.          | DAREH                                                                             |
| Csanádpalota  | -                         | -                      | szelektív gyűjtés<br>2 db szelektív sziget | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.          | DAREH                                                                             |
| Ferencszállás | -                         | -                      | 2 db szelektív sziget                      | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.          | ISPA Program keretében<br>Konzorciumi Szerződés<br>Szeged környéki településekkel |
| Földeák       | -                         | -                      | 5 db szelektív sziget                      | .A.S.A.<br>Hódmezővásárhelyi Köztisztasági Kft.   | DAREH.                                                                            |
| Királyhegyes  | -                         | -                      | -                                          | Laczi és Fiai Kft.                                | DAREH                                                                             |

|              |   |   |                        |                                             |                                                                             |
|--------------|---|---|------------------------|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| Kiszombor    | - | - | szelektív szigetek     | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | ISPA Program keretében Konzorciumi Szerződés Szeged környéki településekkel |
| Klárafalva   | - | - | szelektív gyűjtés      | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | ISPA Program keretében Konzorciumi Szerződés Szeged környéki településekkel |
| Kövegy       | - | - | 1 db szelektív sziget  | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | DAREH                                                                       |
| Magyarcsanak | + | - | -                      | Laczi és Fiai Kft                           | DAREH                                                                       |
| Makó         | + | - | 19 db szelektív sziget | .A.S.A. Hódmezővásárhely Köztisztasági Kft. | DAREH                                                                       |
| Maroslele    | - | - | 5 db szelektív sziget  | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | DAREH                                                                       |
| Nagyér       | - | - | szelektív gyűjtés      | .A.S.A. Hódmezővásárhely Köztisztasági Kft. | DAREH                                                                       |
| Nagylak      | - | - | 4 db szelektív sziget  | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | DAREH                                                                       |
| Óföldsék     | - | - | -                      | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | DAREH                                                                       |
| Pitvaros     | - | - | szelektív gyűjtés      | Csongrád Megyei Településtisztasági Kft.    | DAREH                                                                       |

1. táblázat: A kistérségi települések hulladékgazdálkodással kapcsolatos adatai

### Összefoglaló

A Kistérség települései által megküldött válaszok alapján a Hulladékgazdálkodási Terv és a Környezetvédelmi Program célkitűzései részben megvalósultak.

#### **Megvalósult célkitűzések:**

- A **légszennyezéssel, zaj- és rezgésvédelemmel** kapcsolatban elmondható, hogy a közlekedésből származó kibocsátás csökkentésére vonatkozó intézkedések az autópálya megépítésével részben megvalósultak, melyhez a fásítási véderdő ültetési programok megkezdése, a környezetbarát közlekedésnek a lakosság körében történő népszerűsítése, kerékpárút-hálózat építése, a közösségi közlekedés fejlesztése is hozzájárult.
- A szennyvízcsatorna rendszer kiépítésével, későbbiekben az ivóvízminőség javító programmal a **felszíni és felszín alatti vizek minőségének védelmében, vízminőség javításban** nagy fejlődés lesz tapasztalható.
- Az alternatív energia felhasználása terén nagy előrelépés történt a makói távhő rendszer termál energiára történő átállása kapcsán. A Kistérség gazdag termálvíz kincsének felhasználásában még sok lehetőség rejlik. Szükséges a további alternatív energiák (pl. solar) felhasználásának lehetősége is.
- **Az élővilág és a természet védelmére** kitűzött célok a NATURA 2000 Program keretében meghatározott területek kijelölésével és az oktató-nevelő előadások megtartásával megvalósultak.
- Kiemelkedő a kistérségi összefogás a környezet- és természetvédelmi problémák közös megoldásának terén. Ilyen például a Maros folyó védelme (Verespatakra tervezett aranybánya).
- **A termőföld minőségének megőrzéséhez, a talajszennyezések csökkentéséhez** nagymértékben hozzájárul a mezőgazdasági termelők Agrár Környezetgazdálkodási Célprogramokban való részvétele, illetve az EU szabványok, szabályok betartása.

- A **kedvező környezeti jellemzőkkel rendelkező települési környezet kialakításának** érdekében a kistérségen belüli környezetbarát, közösségi közlekedés infrastruktúra kialakítása volt a cél. Ezek pályázati forrásokból finanszírozott kerékpárutakkal és közösségi közlekedéshez kapcsolódó fejlesztésekkel megvalósulnak. Szintén pályázatokon elnyert támogatások segítségével, valamint költségvetési forrásból folytatódnak az útfelújítások, kátyúzások, a csapadékvíz-elvezető csatornák felújításai (TEUT, DAOP).

A Hulladékgazdálkodási Terv és a Környezetvédelmi koncepció alapján a **hulladékképződés megelőzése, a lerakásra kerülő hulladékmennyiség csökkentése**, agglomeráció létrehozása volt a cél.

Miként az országosan is jellemző, a keletkező és a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének csökkentése nem valósult meg. A felhagyott lerakók rekultiválása KEOP pályázati forrásból valósulhat meg, melyre pályázat került benyújtásra.

A Kistérség összes településére vonatkozó hulladékgazdálkodási agglomeráció megvalósulásának akadálya, hogy a települések kétféle rendszerhez csatlakoztak.

#### **Nem megoldott feladatok, hiányosságok:**

- a közlekedésből származó levegőszennyezés, szállópor, zaj és rezgés elleni védekezésre alkalmas véderdősávok kialakítása nem történt meg,
- az ivóvíz minőség javítási program megvalósítása még nem indult el, a termőföld, a felszíni és felszín alatti víz terhelése jelenleg folyamatos,
- A szennyvízcsatorna hálózat kiépítése nem valósult meg,
- nem épült ki a felszín alatti vizek védelmére megfigyelő kúthálózat,
- az alternatív energia felhasználás további felhasználásának további kidolgozása,
- külterületi kerékpárutak hiánya,
- hulladékudvarok hiánya.

#### **Megvalósításra váró feladatok:**

- kerékpárutak, közösségi közlekedés fejlesztése, környezetbarát fejlesztések támogatása,
- civil szervezetekkel való nagyobb mérvű együttműködés (parlagfű, egyéb allergén növények elleni védekezés, közös akcióprogramok), helyi, védett értékek népszerűsítése,
- lakossági tájékoztatás, szemléletformálás, településenként és közösen is, a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének csökkentésére, a szelektív hulladék gyűjtés népszerűsítésére,
- illegális hulladéklerakások megszüntetése, az újbóli lerakás megakadályozása,
- házi komposztálás további népszerűsítése, hulladékudvarok kialakítása,
- pályázatok keresése a településeken lévő gyepmesteri telepek felújítására,
- az M43. sz. autópálya maroslelei fel és lehajtó térségében (4414 sz. főút) véderdő megvalósítása, a zajhatás csökkentése illetve a levegő tisztántartásának védelme érdekében,
- Szennyvíz projektek megvalósítása,
- Ivóvíz minőségjavító Program megvalósítása,
- **Hulladékgazdálkodási terv és Környezetvédelmi Program megújítása 2011-2016.**